

Komisja Egzaminacyjna dla Aktuariuszy

LXII Egzamin dla Aktuariuszy z 10 grudnia 2012 r.

Część II

Matematyka ubezpieczeń życiowych

Imię i nazwisko osoby egzaminowanej: .....

Czas egzaminu: 100 minut

Warszawa, 10 grudnia 2012 r.

1. Rozważamy populację, w której intensywność śmiertelności wyraża się wzorem

$$\mu_x = \frac{n}{100-x} \text{ dla } x < 100, \text{ gdzie } n > 0 \text{ jest parametrem.}$$

Mediana dalszego trwania życia (x) wynosi

$$M(T(x)) = 0,26(100 - x).$$

Oblicz n . Wybierz odpowiedź najbliższą.

(A) 2,0

(B) 2,1

(C) 2,2

(D) 2,3

(E) 2,4

2. Rozważmy następujące trzy polisy emerytalne.

- Polisa E_1 dla (25) będzie wypłacać corocznie emeryturę w wysokości 1 począwszy od wieku (65); do tego czasu ubezpieczony będzie płacił składkę coroczną w odpowiednio dobranej wysokości netto P_1 .
- Polisa E_2 dla (25) będzie wypłacać corocznie emeryturę w wysokości 1 począwszy od wieku (67); do tego czasu ubezpieczony będzie płacił składkę coroczną w odpowiednio dobranej wysokości netto P_2 .
- Polisa E_3 dla (23) będzie wypłacać corocznie emeryturę w wysokości 1 począwszy od wieku (65); do tego czasu ubezpieczony będzie płacił składkę coroczną w odpowiednio dobranej wysokości netto P_3 .

Dane są:

$$N_{23} = 574952, N_{25} = 513183, N_{65} = 24896, N_{67} = 19759.$$

Wówczas P_2/P_1 oraz P_3/P_1 wynoszą odpowiednio:

Wybrać wartości najbliższe.

(A) $\frac{P_2}{P_1} = 0,785$; $\frac{P_3}{P_1} = 0,888$

(B) $\frac{P_2}{P_1} = 0,785$; $\frac{P_3}{P_1} = 0,878$

(C) $\frac{P_2}{P_1} = 0,775$; $\frac{P_3}{P_1} = 0,878$

(D) $\frac{P_2}{P_1} = 0,775$; $\frac{P_3}{P_1} = 0,868$

(E) $\frac{P_2}{P_1} = 0,765$; $\frac{P_3}{P_1} = 0,868$

3. Rozpatrujemy ciągły typ bezterminowego ubezpieczenia na życie z sumą ubezpieczenia 100 000 zł, ze składką płaconą przez cały okres ubezpieczenia ze stałą intensywnością. Ubezpieczeni pochodzą z populacji de Moivre'a z parametrem $\omega^{(f)} = 100$ dla kobiet oraz $\omega^{(m)} = 80$ dla mężczyzn. Po wprowadzeniu zakazu rozróżniania płci w taryfie składek, ubezpieczyciel kalkulował składkę dla rocznika $x=50$ przy założeniu, że wśród kupujących ubezpieczenie będzie 60% kobiet. Przewidywania te nie sprawdziły się i ubezpieczyciel ubezpieczył kohortę, która daje mu oczekiwaną wartość straty na 1 polisę, na moment jej wystawienia, w wysokości 3000 zł. Jaki był udział kobiet w ubezpieczonej grupie 50-latków?

Intensywność oprocentowania $\delta = 0,05$. Wskaż najbliższą wartość.

- (A) 45%   (B) 47%   (C) 49%   (D) 51%
(E) 53%

4. Rozważamy 25-letnie ubezpieczenie na życie i dożycie dla (x) , wypłacające świadczenie śmiertelne na koniec roku śmierci.

Dla (x) równoważne są dwa ubezpieczenia z gwarantowanym wzrostem sumy ubezpieczenia. W obydwu bonus zwiększa sumę ubezpieczenia w końcu roku, przed ewentualną wypłatą świadczenia.

Pierwsze ubezpieczenia daje coroczny wzrost bieżącej sumy ubezpieczenia o 2,5%. Drugie powiększa co roku sumę ubezpieczenia o $r\%$ wyjściowej kwoty świadczenia (sumy ubezpieczenia w momencie wystawienia polisy).

Obydwa ubezpieczenia wyceniono przy technicznej stopie 6,6%.

Wyznacz stopę waloryzacji r (podaj najbliższą wartość). Dane są:

Jednorazowe składki netto	stopa techniczna			
	6,6%	4,4%	4,2%	4,0%
$1000 \cdot A_{x:\overline{25} }^1$	200,34	262,43	269,32	276,45
$1000 \cdot A_{x:\overline{25} }^1$	103,17	173,77	182,30	191,27
$1000 \cdot (IA)_{x:\overline{25} }^1$	2490,13	3532,36	3650,53	3773,36

Wskaż najbliższą wartość.

- (A) 3,04%   (B) 3,14%   (C) 3,24%   (D) 3,34%
 (E) 3,44%

5. Rozważmy 40-letnie ubezpieczenie na życie i dożycie dla (30). Składka regularna netto $P = P_{30:\overline{40}|}$ płacona jest w formie renty życiowej 40-letniej. Dane są:

$$\ddot{a}_{30:\overline{40}|} = 16,62, \quad \ddot{a}_{67:\overline{3}|} = 2,75; \quad \frac{\pi_{37}^s}{P} = 0,675; \quad i = 5\%.$$

Oblicz π_{38}^s/P .

Wybierz odpowiedź najbliższą.

- (A) 0,73   (B) 0,75   (C) 0,77   (D) 0,79
(E) 0,81

6. W kontrakcie ciągłym ogólnego typu ewolucję rezerwy składek netto opisuje wzór:

$$V(t) = \frac{t}{20} - \frac{t^2}{1600} \text{ dla } t \in [0,80].$$

Oblicz t^* dla którego $\pi^S(t^*)$ ma minimalną wartość na przedziale $[0,80]$.

Techniczna intensywność oprocentowania wynosi $\delta = 0,05$.

Wybierz odpowiedź najbliższą.

(A) 30
(E) 70

(B) 40

(C) 50

(D) 60

7. Rozważamy dyskretny model n -letniego ubezpieczenia na życie ze stałą składką, płaconą na początku roku przez cały okres ubezpieczenia. Na koniec k -tego roku ubezpieczenia (przed zapłaceniem składki za następny rok) ubezpieczyciel obliczył zysk inwestycyjny przypadający ubezpieczonemu i zaproponował trzy równoważne sposoby jego wykorzystania:

1. wzrost sumy ubezpieczenia oraz przyszłych składek o z_1 punktów procentowych,
2. wzrost sumy ubezpieczenia o z_2 punktów bez zmiany przyszłych składek,
3. spadek przyszłych składek o z_3 punktów bez zmiany sumy ubezpieczenia.

Ubezpieczony postanowił podzielić bonus inwestycyjny na dwie równe części i wykorzystać je na opcję drugą i trzecią. Oznaczając przez $\tilde{z}_2$ uzyskany wzrost sumy ubezpieczenia oraz przez $\tilde{z}_3$ spadek przyszłych składek, wyznacz $\left| \frac{\tilde{z}_3}{\tilde{z}_2} \right|$.

Dane są:

$$\begin{array}{lll} M_x = 1\,242 & M_{x+k} = 467 & M_{x+n} = 172 \\ N_x = 71\,070 & N_{x+k} = 10\,640 & N_{x+n} = 2\,095 \end{array}$$

Wskaż najbliższą wartość.

- (A) 1,65   (B) 1,80   (C) 1,95   (D) 2,10
(E) 2,25

8. Ona (40) wylosowana jest z populacji de Moivre'a z wiekiem granicznym $\omega_k = 130$; natomiast on (20) jest wylosowany z populacji de Moivre'a z wiekiem granicznym $\omega_m = 110$. Obliczyć liczbę lat z , która spełnia warunek:

$$\Pr\{|T(40) - T(20)| \geq z \mid \min [T(40), T(20)] \geq z\} = \frac{1}{4}.$$

Zakładamy, że ich życia są niezależne.

- (A) 22   (B) 24   (C) 26   (D) 28
(E) 30

9. Rozważamy ciągły typ bezterminowego ubezpieczenia na życie (x) ze składką płaconą ze stałą intensywnością przez pierwsze 20 lat ubezpieczenia. W zależności od rodzaju śmierci ubezpieczenie wypłaca:

200 000 za śmierć w nieszczęśliwym wypadku (NW),

50 000 za śmierć wywołaną przez określone choroby (CH),

100 000 za śmierć z pozostałych przyczyn (PP).

Wiadomo, że bezwarunkowe prawdopodobieństwo śmierci w populacji, z której pochodzi ubezpieczony, opisuje funkcja ${}_tq_x = 1 - 0,92^t$, a ponadto $4\mu_{x+t}^{(NW)} = 3\mu_{x+t}^{(CH)} = \mu_{x+t}^{(PP)}$.

Wyznacz roczną intensywność składki w tym ubezpieczeniu dla $\delta = 0,05$. Wskaż najbliższą wartość.

- (A) 9 430   (B) 9 560   (C) 9 690   (D) 9 820
(E) 9 950

10. Rozpatrujemy plan emerytalny, wypłacający miesięczną emeryturę w wysokości 2,5% wynagrodzenia z ostatniego miesiąca pracy za każdy skończony rok stażu. 55-letni uczestnik z 25 letnim stażem, jeśli dożyje do wieku emerytalnego, będzie miał 65,5 lat oraz będzie zarabiał 4 000 zł miesięcznie. Wyznacz obecną wartość emerytury tego uczestnika, jeśli wiadomo, że za rok wartość ta będzie o 6,1% wyższa.

Dane są:

$${}_t p_{55} = \frac{\omega - 55 - t}{\omega - 55} \quad \ddot{a}_{55+t}^{(12)} = 44 - \frac{4t}{5} \quad v = 0,96.$$

Wskaż najbliższą wartość

- (A) 785 000   (B) 788 000   (C) 791 000
(D) 794 000   (E) 797 000

LXII Egzamin dla Aktuariuszy z 10 grudnia 2012 r.**Matematyka ubezpieczeń życiowych****Arkusz odpowiedzi***

Imię i nazwisko : .....Klucz odpowiedzi.....

Pesel .....

Zadanie nr	Odpowiedź	Punktacja ♦
1	D	
2	A	
3	C	
4	C	
5	D	
6	D	
7	E	
8	E	
9	A	
10	B	

* Oceniane są wyłącznie odpowiedzi umieszczone w *Arkuszu odpowiedzi*.

♦ Wypełnia Komisja Egzaminacyjna.